

TRADICIONARI DE MALLORCA

BASAT EN EL CALENDARI FOLKLÒRIC DE RAFEL GINARD

TRADICIONARI #11

setembre de 2016

La Beata

Un projecte de la **CASA PARE GINARD. MUSEU DE LA PARAULA** (Sant Joan)
FUNDACIÓ CASA MUSEU - CONSELL DE MALLORCA

*La Beata Catalina
de Mallorca du la palma;
son pare nomia Jaume
i sa mare Marquesina.*

QUAN HO CELEBRAM?

PRIMER DIUMENGE DE SETEMBRE La Beata

“Pareix que és una de les festes més salades i típiques entre les que se dediquen, a Mallorca, a santa Catalina Tomàs que, per la nostra gent sempre és «la Beata». Diuen que és mol vella”

La processó de Santa Margalida es celebra des de sempre el primer diumenge de setembre. El breu apostòlic de beatificació de sor Catalina Tomàs se signà el 3 d'agost de 1792, el 12 d'agost se celebrà l'acte de beatificació i l'arribada del breu a Mallorca va ser el 8 de setembre. Tot fa pensar que la data de celebració de la beatificació la va fixar cada un dels diferents pobles en el període comprès entre el 12 d'agost i el 8 de setembre. Dia 8 de setembre, és el dia de la Mare de Déu dels Missatges i a Mallorca representa el principi de l'any agrícola en què es signaven els contractes d'arrendament i es llogaven missatges nous o es barataven els antics a les possessions. Degut a aquesta circumstància eren dies de molt de bullici als pobles i un anar i venir de gent que cercava feina i preparava la temporada. Segons la interpretació d'Antoni Mas i Rafel Bordoy, a Santa Margalida s'hauria optat per celebrar la festa de beatificació el diumenge immediatament anterior a l'arribada a Mallorca del breu de beatificació, amb la intenció d'evitar que la festa coincidís amb la Mare de Déu dels Missatges. Aquest fet per ventura va afavorir la importància que varen assolir les festes de la Beata posteriorment, ja que queien en una temporada més propícia, havien acabat les messes d'estiu, que la de les festes de la patrona, pel juliol en plena temporada de segar i batre.

*Vós sou sa joia més noble,
oh Beata Catalina!
Vós sou santa mallorquina
i s'honor d'es nostro poble.*

QUÈ CELEBRAM?

Orígens

Els orígens de la processó de la Beata els hem de situar en el context de celebracions que es dugueren a terme a Mallorca a fi de festejar la beatificació de sor Catalina Tomàs. Per tant, els situam a l'any 1792 o en anys successius. Després de la beatificació s'organitzaren festes, processons o desfilades al·legòriques a la vida de la monja, tant a Ciutat com a nombrosos pobles de Mallorca.

Els motius pels quals la celebració a Santa Margalida es va consolidar es desconeixen, però el que és cert és que va anar adquirint de cada vegada més importància, fins arribar a dia d'avui en què s'ha convertit en una de les festes tradicionals més

importants de Mallorca. Tot i així, la festa primigènica de Santa Margalida no devia ser la gran processó que ja es té descrita l'any 1840. El breu pontifici de beatificació expedit per Pius VI fou de dia 3 d'agost de 1792, la notícia ja es devia conèixer quan el breu arribà a Mallorca el 8 de setembre. Per aquest motiu, és difícil creure que a un poble de 2000 habitants i sense cap vinculació coneguda amb la Beata, hi hagués temps i mitjans per organitzar una gran processó amb l'escenificació dels episodis de la vida de sor Catalina Tomàs. Serà pocs anys després quan la processó i la festa anirà adquirint consistència.

A l'any 1840 l'erudit Antoni Furió va incloure la descripció de la processó al *Panorama óptico-histórico-artístico de las islas Baleares*. En aquest text ja es pot comprovar la consolidació de la festa i la seva estructura, encara ara nucli de les festes actuals: la revetla, l'ofici, les corregudes al Cós, el dinar i la processó. Segons Furió, la processó consistia en una desfilada de diferents escenificacions de la vida de la Beata amb al·lotes que feien el paper de la monja i la participació de dimonis.

La participació dels dimonis i el caràcter festiu que anava adquirint la processó no eren del gust del poder eclesiàstic, fins al punt que el bisbe Rafel Manso va indicar mitjançant carta, de dia 29 d'agost de 1849, al rector de Santa Margalida que quedava prohibida la participació de dimonis i que la processó s'havia de celebrar de dia abans de sol post.

“La part folklòrica consisteix en una carrossa que parteix de l'esplanada de la parròquia. Hi ha una bergantella que és «la Beata». Va dreta i amb un pa de sucre i ben il·luminada. Dins la carrossa, àngels. La carrossa és molt vistosa. Hi va la música, canten cançons de la beata amb la tonada coneguda. L'acompanyen parelles d'ejoves i al·lotes, nins i nines vestits tots a l'antiga. Les nines i al·lotes duen filoses, paners, canastres damunt el cap i totes una gerra que les proporciona la casa de la vila. Més que gerra un gerricó a la cintura.”

Elements festius

Les beates

Cada una de les escenificacions de la vida de sor Catalina Tomàs és protagonitzada per una al·lota que representa a la monja. També hi hem d'incloure l'al·lota que representa la beata “de a peu”. Aquestes al·lotes són elegides per sorteig. Per participar al sorteig han hagut de ser al manco sis vegades alguna de les figures menors de la processó, virtut o àngel. Després es poden presentar pel paper principal i per cada any que han desfilat poden introuid una papereta amb el seu nom a l'urna.

Des d'una data indeterminada i fins l'any 1891, a la processó no hi participaven ni l'autoritat religiosa ni les civils, i que s'hi produïen fets considerats per alguns d'escandalosos, atribuïts sobretot a l'edat de les al·lotes que representaven la Beata, a la manca d'il·luminació i a les malifetes dels dimonis. D'aquí que a partir de 1891 es va

reformar la festa, es va incloure la participació de l'Església, l'Ajuntament i la força pública; es va ordenar que les al·lotes tinguessin menys de tretze anys; es va indicar que els dimonis es dediquessin únicament al seu paper estricte en les escenificacions; i es va il·luminar el recorregut amb llanternes.

Les carrosses

De les descripcions que es conserven, es fa referència d'una primera carrossa, documentada per primera vegada a 1910, que a l'any 1911 anava acompanyada d'infants vestits d'àngels. En aquesta carrossa hi anaven tres al·lotes, una representava la Beata i les altres dues a santa Pràxedes i a santa Catalina. No es tractava, per les fotografies antigues que s'han conservat d'una carrossa de grans dimensions.

Als anys 1947-48 el vicari Rubí va promoure la construcció d'una carrossa semblant al carro triomfal de Valldemossa. De majors dimensions que l'anterior era estirada per tres cavalls i hi anaven 15 persones damunt. Era la carrossa de la Glorificació, considerada per molta de gent la primera de la processó.

La carrossa "Flor de Mallorca" fou fruit de l'acte que ÇMateu Cladera Mates impulsà a partir dels darrers anys de la dècada de 1960. L'ofrena de flors impulsada per ell tingué tan d'èxit que es decidí fer-ne una carrossa.

L'any 1973 el nombre de carrosses que escenificaven episodis de la vida de la Beata s'incrementà amb la "Seu de Ciutat" obra de Francesc Font Arduengo (a) "Pancho". La seguiren la del "Trànsit", les "Virtuts", la "Infància", "Màrtir" i del "Santuari".

Cada una de les carrosses representa un episodi de la vida de Sor Catalina Tomàs, amb una al·lota a cada una representant la beata. Actualment són 12 les carrosses que formen part de la processó.

Els pagesos

És destacable que fins als anys centrals de la dècada dels trenta i quaranta del segle XX no hi participaven pagesos homes a la processó, sinó que la desfilada era composta per pageses.

Segons les fonts orals, a diferència dels pagesos actuals, les colles no oposaven tanta resistència als dimonis quan anaven a prendre la gerra, perquè precisament el que els interessava era poder anar agafats de la mà. Hem de recordar que en aquells anys el contacte físic entre els joves i les al·lotes era vist amb mals ulls per les ments benpensants fins el punt que hi va haver pretensions del rector de la vila per prohibir el costum d'agafar-se de la mà.

Avui dia són milers les parelles de pagesos que participen a la desfilada, i no només de Santa Margalida, sinó que també venen agrupacions d'altres pobles. El joc i el divertiment d'evitar a les totes totes que els dimonis els prenguin les gerrers s'ha convertit en un dels atractius de la processó.

Les bandes de música

La primera notícia documentada que es té de la presència de l'acompanyament de la banda de música és de l'any 1910. Són nombroses les bandes de música que provenen d'altres pobles a dotar de música la desfilada. Totes toquen la mateixa cançó, les notes de "Sor Tomasseta on sou?"

La banda de Santa Margalida ocupa el lloc privilegiat, desfila darrera les autoritats i davant la carrossa de la Glorificació.

Els dimonis

Els dimonis són tan antics com la processó, però el que canvia és el vestit i la quantitat.

D'acord amb les fonts orals, gràfiques i documentals no duïen calçons amb bufes, ni camisa negra sinó que duïen calçons estrets i un vestit de sac amb ratlles pintades. La caputxa amb les banyes i els *pelleringos* es mantenen igual.

Les tasques dels dimonis a la processó són les següents: córrer, fer jutipiris a la Beata, prendre i trencar gerres. Són un element de diversió i també com a encarregats de l'ordre, fent lloc amb els garrots.

Els dimonis són una de les parts de la festa que més han canviat, ja hem parlat del canvi de vestit, però sobretot el que cal destacar és l'evolució en la seva consideració social. Antigament estava molt mal vist fer de dimoni, tan sols eren 4 dimonis els qui hi participaven i a mesura que la processó s'engrandia l'ajuntament hagué d'anar a fora poble a cercar-ne i els hagué de pagar car no trobava gent de la vila que ho volgués fer. Actualment són una norantena de dimonis als quals hem de sumar els infants vestits de dimonions que esperen a fer-se grans per poder participar-hi.

"Formen part de l'acompanyada set o vuit dimonis que boten i fan jueus i escaravits, i constitueixen la part grotesca i còmica de l'acte. Però hi ha el dimoni En Cap-dur que té una missió especial i molts es preocupen per quan faltará En Cap-dur, perquè diuen que serà insubstituïble. Ell pren la tasca de prendre les gerres o gerricons de totes les al·lotes de la processó i fer-les miques o benes pegant-se amb les gerres al seu cap completament destapat i sense defensa. Gericó que pega a en Cap-dur queda a bocins. I ell tan tranquil. És un cap excepcional i els margalidans fan bé en preocupar-se de conservar-lo el més llarg temps possible. Caps d'aqueixa resistència no són pagats. En Cap-dur també pren i esclata les filoes de les al·lotes fins que no n'hi hagi cap, com en les gerrers, perquè la qüestió i l'èxit està en espanyar-ho tot, filoses i gerricons al temps de la processó. Però en la benemèrita feina d'afollar filoses, té l'ajuda entusiasta dels altres dimonis. Lo de les gerres totes a compte seu, d'En Cap-dur."

Les gerres

Antigament les gerres que s'empraven eren peces tarades, que no es podien vendre, que els propietaris de les tres teuleres estotjaven i les duïen a ca les monges per la processó.

Actualment les gerres que es trenquen davant la Beata són més de dues mil.

COM HO CELEBRAM?

La processó de la Beata

La processó comença a les 21h del primer dissabte de setembre, tot i que la plaça, el carrer del Pouàs i el carrer Nou són escenari d'un anar i venir de gent des de l'horabaixa. Encapçala la desfilada la banda de cornetes i tambors de Can Picafort. Segueix un carretó estirat per una somera, que porta bengales enceses. Antigament les bengales s'encenien a les finestres de les cases, fet que provocava qualche incident. A partir de l'any 1973 ja no es feia aquesta pràctica i s'optà pel carretó. Aquest, va acompanyat d'un estol d'infants vestits de dimonis però que no poden prendre gerres per ser massa petits. Els dimonis grans es posen a banda i banda de carrer per mantenir a ratlla al públic.

Arriba la primera carrossa que és una rèplica de la cuina de Son Gallart, que va sortir per primera vegada l'any 1999. Segueixen la carrossa una comitiva de pagesos emparellats i amb les gerres en mà.

La segona carrossa és la "de la Infància", amb una escenificació de l'església de Valldemossa. Aquesta carrossa és feta per en "Panxo" a l'any 1979. La segueix una altra comitiva de pagesos.

La carrossa del "pou" s'inspira en la cançó "Sor Tomasseta on sou / ja vos podeu amagar / perquè el dimoni vos cerca / dins un pou vos vol tirar". La segueix la banda de música de Porreres i un altre estol de pagesos.

"A Santa Magdalena, hi ha el pou de la Beata on el dimoni la va tirar, diu qualcú, per més que la cançó només conta que ho va intentar.[...] L'aigua d'aquest pou es considerada com a miraculosa. El dia de la Beata, a la porteria de Santa Magdalena, hi ha una gerra, amb grifó, plena d'aigua del pou de la beata, i la gent entra a beure, per això. Els infants, en la festa susdita, compren gerretes per anar-les a omplir d'aigua d'aquest pou. D'aquesta aigua en pot prendre tothom qui en vol durant aquell dia, i aposta, sempre hi ha fins el vespre, a la disposició dels devots. No li atribueixen cap virtut especial. Però és molt fresca i fina"

*El dimoni li sortia
p'es forat d'es rentador
i li deïa: -Catalina,
no facis oració.*

Seguidament la carrossa del “segadors” de l’any 1991. La segueix una colla de xeremiers que encapçalen la filera de pagesos. A continuació la carrossa del “didalet” de l’any 1981 i inspirada amb la cobla: *“A dins una muntanyeta / hi vaig torbar un didalet / era de sor Tomasseta / quan se cosia es velet”*.

Una de les carrosses més estimades és la que segueix, “la flor de Mallorca” composta per multitud de flors, gladiols i clavells blancs, que la fan molt espectacular. Són les flors aportades a l’ofrena el dia abans davant la imatge de bronze de la beata, obra de Remígia Caubet.

La següent carrossa és l’anomenada del “claustre”, una reproducció del claustre de Santa Magdalena, on vivia la monja sor Catalina.

Entre les fileres de pagesos i les carrosses també hi desfilen les bandes de música i les colles de xeremiers tocant les notes de “Sor Tomasseta”.

La carrossa més nova és de l’any 2003 i és la que reproduïx la cel·la del convent de clausura de Santa Magdalena. Després de la corresponent filera de pagesos arriba la carrossa de “Santa Catalina màrtir” dedicada a santa Catalina d’Alexandria. La segueix la carrossa “de les virtuts” que representa a la Beata dins una fornícula acompanyada de tres al·lotes que representen les virtuts teològals: la Fe, l’Esperança i la Caritat. De l’any 1985 és la carrossa de “la casa natal”, que és una representació de com és actualment la casa on va néixer al santa mallorquina, a Valldemossa, convertida en oratori.

La segueix un carretó estirat amb una somera i carregat de gerrers que els organitzadors van repartint als pagesos i que de ben segur acabaran fent trencadissa els dimonis.

“Il·luminen la processó amb falles i amb bengales”

Després segueix la cort de santa Catalina Tomàs formada pels sants als quals la beata tenia devoció: sant Antoni abat, sant Pere, sant Bru, sant Cosme i sant Damià, també hi formen part Maria i les virtuts teològals i cardinals i un grup de nines vestides de monja. A continuació la Beata “de a peu”, que porta una creu de fusta i una corona de roses blanques, acompanyada de santa Catalina d’Alexandria i santa Pràxedes. Quan la cort arriba a la tribuna de les autoritats, té lloc la primera de les trencadisses. No tots els dimonis hi participen, sols els de major rang ho poden fer. Peguen bots i fan brandar els picarols, enlairen la gerra que porten a la mà, i, fent el bot més alt que poden davant la jove que representa santa Catalina Tomàs, la trenquen en terra davant els seus peus.

Seguidament la carrossa de la “glorificació”, amb sor Catalina ja santa a la glòria de l’eternitat.

QUÈ MENJAM?

És el temps de la verema i una de les ingestes pròpies de la diada era l'arrop –most de raïm, espessit per ebullició i evaporació- s'elaborava en quantitat suficient per fer-ne conserva per tot l'any. Una altra elaboració relacionada amb la verema són els fideus de vermar. Propis de Binissalem els seu origen és molt antic i són elaborats amb ovella vella.

*Davall aquella figuera
hi he vist un mocarrot:
menja qui menja ses figues
i les muia dins arrop.*

QUÈ DEIM?

Sens dubte la cançó més coneguda que fa referència a sor Catalina Tomàs és la que entonaran milers de veus el primer diumenge de setembre:

*Sor Tomasseta, ¿on sou?
Ja vos poreu amagar,
perquè el dimoni vos cerca,
dins un pou vos vol tirar.
Que viva Sor Tomassa!
Que viva Catalina!
Que viva la Beata
que és santa mallorquina!*

Al [cançoner 2.0](#) en troban d'altres que fan referència a la seva vida, a la seva santedat, a les temptacions sofertes per la monja per part del dimoni i a la devoció popular que la gent mostrava envers a la beata.

*Dins un barranc sou caiguda;
Beata, no tremoleu,
que molt prompte sortireu
si Sant Bruno vos ajuda.*

*Oh Beata Catalina!
En el cel feis molta planta.
Vós sou sa primera santa,
oh verge valldemossina!*

*El dimoni li eixia
conforme d'un gall volar
i se n'anava a amagar
a damunt sa llibreria
i la Beata llegia
i no se desbaratà.*

*La Beata Catalina
de Mallorca du la pauma;
son pare nomia Jaume
i sa mare Marquesina*

*La Beata Catalina
anava an ets ermitans
a coir grans de rosari,
que diuen que n'hi ha tants.*

*La Beata espigolava
a dins un camp de rostoi
i el dimoni xoroi
tot es blat li escampava.*

*La primeria d'agost
passà el carro triumfal;
la Beata fé un miracle
dalt s'era de l'hospital.*

*Oh Beata Catalina!
Donau bon temps a la mar
perque la nostra demanda
a Roma pugui arribar.*

*El dimoni li eixia
conforme d'un ermità
i li deia: -Catalina,
amb mi t'has de confessar.
-Jo no em vui confessar amb tu
perque ets dimoni d'infern;
jo me vui confessar amb Déu
perque me dugui an el cel.*

*Es Molí de s'Hort d'En Vives
està damunt un turó.
Han feta una processó
de banderes i formigues.*

LES PROCESSIONS, AL MÓN

Definim una processó com un conjunt de persones que desfilen ordenadament i solemne, amb algú fi públic, i especialment religiós. Les processons es donen en la majoria de les grans religions: hinduisme, xintoisme, islam, catolicisme. Malgrat tot, existeixen certes esglésies cristianes, com els protestants i els evangèlics, que exclouen aquesta pràctica per considerar-la una forma d'idolatria.

L'existència de les processons es remunta a l'Antiguitat clàssica. A Atenes es celebraven anualment cinc grans processons: la de les panatenees, les tres dels misteris d'Eleusis, i la d'Iaco. A la Roma clàssica hi havia processons ambarvals, triomfals, consulars, en honor a la deessa Diana, etc.

Pel que fa al cristianisme, les processons formen la part més important del culte exterior. A partir dels segles XIV i XV, amb l'aparició de les ordres mendicants en va donar un canvi en la vivència religiosa dels fidels, degut a què aquestes ordres pretenien un acostament d'allò sagrat al poble, i cercaven reforçar l'adoctrinament i l'ensenyament d'aquest en els misteris de la fe. Les imatges religioses es varen multiplicar a partir d'aleshores i varen sorgir representacions teatrals de caràcter religiós. Podem trobar-hi un precedent en el pessebre vivent que va organitzar sant Francesc d'Assís a Greccio. A partir del Concili de Trento les processons varen adquirir una gran importància, l'Església catòlica va veure en aquest tipus d'actes un bon

instrument d'evangelització sobretot si tenim en compte el context en què l'impacte visual de la imatge era més efectiu que la lectura dels relats bíblics, lectura molt limitada degut als índexs d'analfabetisme.

Els tipus de processons que actualment són més conegudes al món catòlic són els següents:

- Les de Setmana Santa
- Els Viacrucis
- Les infantils, protagonitzades per infant sobretot en el context de Setmana Santa.
- Les del Corpus Cristi
- Les processons de glòria, que es realitzen amb alguna advocació gloriosa.
- Les marítimes
- Les de rogatives

Algunes de les processons que es duen a terme arreu del món catòlic són destacables per la seva antiguitat:

Processó del Senyor i Verge del Miracle, Salta, Argentina

El seu origen es situa en l'any de fundació de la ciutat, l'any 1582.

Processó del Car d'Or, Mons, Bèlgia.

Està inscrita com a obra mestra del patrimoni oral i intangible de la humanitat. Els seus orígens són difícils de determinar. Està documentada des del segle XIII (1248). Es tracta d'una processó de Ducasse (dedicació) en honor al patró de la ciutat.

Processons de Setmana Santa, Popayán, Colòmbia

Incloes en la llista de patrimoni immaterial de la humanitat de la UNESCO, són celebrades des de l'any 1556. Les imatges que hi desfilen daten des del segle XVI al XIX.

Processons de Setmana Santa, Espanya

Les processons de Setmana Santa més conegudes són les de Jaén, Ferrol, Cartagena, Cáceres, Cuenca, Granada, León, Lorca, Málaga, Orihuela, Palencia, Salamanca, Sevilla, Valladolid, Hellín, Zamora i Vivero.

Processons del Corpus, Espanya

Destaquen les de Toledo, València, Sevilla, Granada i Barcelona, però també les menys conegudes i que conserven nombrosos elements tradicionals com són les de Marchena, Béjar, Oñate i Zahara de la Sierra.

Processó del Crist del Consol, Guayaquil, Equador

Aquesta processó compta amb més de 500.000 participants, es celebra el Divendres Sant, i prop de 600 policies vetllen per la seguretat en la processó.

També a Equador, a la parròquia El Cisne, de la província de Loja, es celebra una processó amb la participació de 400.000 fidels, la romeria de la Virgen del Cisne. La seva durada és de tres dies al llarg de 73 quilòmetres.

Processons a Guatemala

La primera processó cristiana a Guatemala es va realitzar a Santiago de los Caballeros, actualment Antigua Guatemala, el 10 de març de 1543. Des d'aleshores la tradició ha donat lloc a majestuoses processons, úniques al món. Es caracteritzen pel serradís colorejat que formen estores al sòl dels carrers. Algunes poden arribar a durar fins a 18 hores i van acompanyades de música. Les més conegudes es concentren en la Setmana Santa.

Mèxic

A Mèxic destaquen les processons de Setmana Santa i les del Silenci com les de Morelia, Querétaro, Zacatecas, Aguascalientes, Puebla, Taxco i Sant Luis Potosí.

Perú

A Perú les processons estan molt arrelades destaquen les de Lima, Cuzco, Arquipa, La Libertad, Motupe, Lambayaque, Ica, Piura, o Ayacucho.

Ganeix Txaturti, Numbai, Índia

Es tracta d'una de les festes més multitudinàries del món, es celebra a finals d'agost o principis de setembre. Ganeix és el popular déu hindú amb rostre d'elefant, és la divinitat que remou obstacles, el patró de les arts i les ciències i el déu de la saviesa i el coneixement. Mumbai és una de les metròpolis més grans del món amb 20 milions de persones que hi habiten, 80% de les quals són hinduistes. Es tracta d'una festa que es celebra a tota l'Índia hinduista per que a Mumbai té lloc en l'àmbit familiar però també en el comunitari, celebrada per associacions de tot tipus.

La festa dura 10 dies, del 4 al 14è dia (lluna plena) del mes del Bhaadrapada. Comencen setmanes abans amb l'elaboració d'una imatge de Ganeix que cada família o associació encomana a un escultor. Hi ha censats entre 200 i 450 *Karkans*, que són els obradors efímers al carrer on un o més artistes elaboren les estàtues. Es munten

amb estructures fràgils de bambú i els protegeixen amb plàstics de les pluges monsoniques.

El primer dia de la festa, quan la imatge ja està acabada, diversos membres de la família o associació van a l'obrador a cercar-la. Des d'allà formen una cercavila fins a la casa o la seu de l'entitat, que es converteix en un *pandal*, un santuari temporal. Milers de cercaviles tenen lloc simultàniament pels carrers de Mumbai, col·lapsant el trànsit de la ciutat. Els grups canten al crit de *Ganpati bappa...Moorva!*, es llancen pols de colors i els acompanyen grups de percussió *tasha* i *dhool*.

Durant la resta de dies, es ret culte a la divinitat amb cerimònies que inclouen cançons, encens, ofrenes de flors, llavors i aliments. Al llarg dels deu dies els habitants de Mumbai recorren els *pandal* i fan rogatives a Ganeix.

L'últim acte és el *visarjan*, que es la immersió dins l'aigua de l'estàtua de Ganeix. Altra vegada milers de cercaviles tornen a recórrer els carrers de la ciutat en direcció als llacs i platges de Mumbai.

TRADICIONARI DE MALLORCA #11

Direcció: Carme Castells

Documentació i elaboració: Joana Serra

Fonts:

ALCOVER, A.M.; MOLL, F. DE B.: *Diccionari català-valencià-balears*. Editorial Moll, Palma.

AMADES, J. (2001): *Costumari Català. El curs de l'any*. Salvat Editores, Barcelona.

AV (1992): *Calendari de festes de les Illes Balears i Pitiüses*. Fundació Serveis de Cultura Popular, Barcelona.

BORDOY, R; MAS, A. (2010): *Per les venes d'un poble. La processó de la Beata a la vila de Santa Margalida*. Ajuntament de Santa Margalida, Santa Margalida.

FONT, M. S. (2005): *Cuina i menjar a Mallorca. Història i receptes*. Miquel Font Editor, Palma.

Festes.org: l'espai on comença la festa. www.festes.org

Cançoner 2.0. www.canconerdemallorca.cat

Editat per la CASA PARE GINARD. MUSEU DE LA PARAULA.
Sant Joan, Mallorca, 2/09/2016.